

WAYYAA

Mounkaila Hamadou Gandozi
Niamey, Republique du Niger
2002

Kaato man fun kala jinharay fuwizo ra. Kaatiyano fatta gumo kala a ga boro zici dumbu. Arbi na nga jingaro pati. Da zurai a zaaga furo jinhara ra.

Wayyaa go ga zirgiti ganda. A ga durai, aga inga gunda musai. Mayo ga kufu kar; gahamo ga sungay danga dai boro kan fatta bangu ra.

Arbi lakkalay kulu tunu. A na wando ce:

-Wayyaa! Wayyaa!

Yoje kulu si. A ma kambe dake bina ga; a ma Wayyaa zingi zingi; a ma mayo kufo tusu; a ma moyay fiti i ma ye ga dabu ngay bon se. A na me bena di ga tunandi, Wayyaa hinjay go ga kanji care ga A zuru ga koy tarai, a zaa ga ye ga ka fuwo ra. A ceeci nga ma Wayyaa sambu amma dai a si hina. A zuru ga koy ga nga gorgasino fuwo mayo kar:

-Fonda! fonda! ka waasi! ka ga ay faaba!

Ba hala Fonda ga fatta Arbi wo zuru ka ye fuwo ra.

-Ifo no te Arbi?

-Ni ya di dai ay se!

I saba saba ga Wayyaa sambu ga to da windo me. Fonda zuru ga koy ga taksi ceci. I na a dan ga konda labtaani. Ciino koy kayna zama hala boro fo yan na daari di.

Lokotor Saadu na Arbi ha han kan du waybora.

-Ay si bai walla!Ay go ga naafile tarai no kan ay ma a
kaati.

Saadu mana ye ga kay ga hari kulu hangan koyne.A zaa ga furo
safarai fuwizo ra nankan Wayyaa go ga salle daarize fo bon kan
ga hima day barankaal.A go ga salle dan ga dai boro kan go ga
fundi zari,moyay go ga dabu,mayo kufo go dai ga tonton kala
bina kan ga yoje.

Arbi ga hima dai follokom.A ma haabu ga koy ne haray,a ma
habu ga ye ne haray.

Fonda ne :

-Zaa waati fo no a sinda baani?

-A tonto kayna fo,ba hala ay ga sintin ga jingar,nda go
ga faakarai,ay mana di a ga jante kulu alhaali.

-Irikoy beeri!Magar tansio no,wala cur curo walmo binde a
hamburu no?Bone fo ga duwa?

Hala ba Arbi ga ne nga ma tu Fonda se,Saadu fatta.A na tira fo
salle Arbi se:

-Waasi!ma koy ga safarai wo day ga kande.

Arbi zaa ga fatta ga koy nankan i ga safaray neera,farmasio kan
go labtaano mayo ga.Waybora kan go ga neera ne a se:

-Safaray kulu marganta si tunu kala zambar taaci nda
zangu iye nda wahakku cindi hinza.

Arbi na kambe dan ziba.Zambar hinza nda dalayze yan hinne no a
se.

-Ay go ga ka'ay ga ka sohô da!

A zaa ga ye ga ka labtaani

-Fonda!faaba ay ga zambar hinka ay ma tonton ga safaray
dai hala iri ma ye fu yan.

Fonda na zambar hinka calle fo ka ga no a se:

-Manta garaw no!manta garaw no Arbi.Iri kulu a fo
no.

Arbi mana ma wo din kulu.Hala a fatta ga ye farmasio do.

Fonda bina hasara gumo.A furo laasaabu kuku ra:

"-Irikoy beeri!iri funday go ga taabi.Man no iri ga koy alhaali wo ne wo ga.Iri gommanti goyteray bananday ce' si ga kay;laabo ntasai si ga te;iri zankay si ga caw;baani si ga wassa boray se.Jangalo nda alkaaso kulu kan iri go ga bana,hari kulu no si no kan manta daymi wane no. Lalle haro ga taabandi, waana waana lokotoro kwaara haraka. Da boro ka,kubayni yan hanno si;safarai kulu si kan manta daymi wane no.Alwaati fo yan manta ba safari hanna no i ga hantum boro se walmo binde,hala boro ga koy ga safaro day ga ka kulu gar jante komo bu,hari kan si ganji i ma ne ma daari nooru bana.Waata fo no taabo wo ga ban iri ga?To irikoy..."

Arbi ka,a na safaray yeti ga no lokotora se.A ka ga goro Fonda jarga.I boro hinka kulu go ga bon sinji.Lokotora fatta yan hinne no i go ga hangan ga du ga funu kunfa hankan no du Wayyaa.

Ler fo dedandi banda,lokotora fatta.
Arbi nda Fonda saba saba ga tunu ga kay.I kulu zicay go ga dumbu.
Lokotora ne:

-Wa aran lakkalay kanandi,Wayne wo da iri koy ba a funu a ra.Aran ga hin ga koy diya.Wo din banda,Arbi,ni ma ka ,ay ga ba ay ma salan ni se.

Arbi nda Fonda zaa ga furo safar yan fuwo ra.Wayyaa go ga jirbi danga dai boro kan hari kulu mana duwa,durayano ban;mayo kufo ban,gahamo sunga ban.

Arbi na tita kuku fo sambu ga goro a jarga.Gayyan kuku a go ga a guna,bino go ga salan:

-"Ifo dai no duwa wo don?Ifo se no a mana ne ay se hari kulu?Janta wo gay a ga?Bone fo no duwa wo don?"

A ga du baani mo dai ?...

Fonda ne a se:

-Arbi ma tunu ga koy ma hari kan lokotora ga ne ni se,ay ga goro hala ni ga ka.

Arbi ka ga furo lokotora buraa ra.Lokotora ne a se:

-Wayboro wo ni wande no?

-Ya dindai no,ay bumbo wande no.

-Jirbay da care gama ra ,ni mana di baramai yan kulu a wane baafuna ra?

-Wallahi,ay wo si ga faham da hari kulu.Sohô,handu fo dedandi ne kan ay ka ga funu Amirka.Ba hala ay ga ka,ay na siriri kar a se a ma du ga ay batu benehiyay zumbu yano do amma a mana koy.Wo din banda,ay ka yan ga ka sohô,farhâ kulu no a si ga te danga dai boro kan di jiiri taaca kan ay te ganji kayna yan.Wo kan go ga a wiswisi nga ga ta a go ga daari haw ay se.

-Mana ceeci mo ga bay hari kan no?

-Ay na ay hina kulu te,amma dai a mana ne ay se hari kulu.

-To!lalle,zarmay no ga ne hari bi si mooru koonu!

-Cimi,bakan ay si ga faham nankan ni sanno go ga kan.

-E to!kan ay na aune ay ma du ga bai doori kan no a ga,nga no nan ay faham ga bai kan a ceeci no ga ...

-A ceeci ga ifo?

-Ka nga bon wi.

-Ifo!ifo no ni ne?

Arbi sar ga kay.A ye ga tanga taku karga ra zama gahamo kulu go ga jijiri.

-La ilaha ilallah,muhammadur rasullah!Oho ifo lokotora!ifo!

-Sikka kulu mana baranda.Kinin fotta din no a gon,ize boobo.Saye beeri no te kan aran du ga kanda nongo nda wassi.Amma sohô da irikoy yarda suba a ga hin ga ye fu.Ni ma lakka! dan a se dai gumo gumo hala ma du ga bai hari kan no go ganda.

Da ga bunai no a fatta lokotora buraa ra.Ba kan Fonda ceeci nga

ma bai hari kan lokotora ne a se,Arbi mana hin ga ne a se hari
kulu kala dai a ne a se a ma tunu ga ye fu.

-To Fonda ma tunu ga ye fu sohô.Ay saabu gumo gumo.Iri
koy ma ni bana.Ma lakkal da ay se iri izo, Naye kan iri dir
ga nan fu nga hinne .

-Haba Arbi,wo din bin to ci yan.Naye iri ize no me.Ay ga
daahirandi kan mansancine a go ay wande se ga hamppa.

Naye gartu no ga tunu waata kan cine kaato te.Nga mo kallasi.A
hambur gumo.

A koy ga lamba fuwo lokoto fo ra.Kala waato kan baabo nda
Fonda na Wayyaa sambu ga fatta nga no Mobi kanga ta Fonda
wando na a sambu ga hamppa,ga a susu hala a du ga jirbi.

Mobi wo gna dai no Naye se.l ta nda care hala manta mosso
zama,ce boobo kan Wayyaa ga dir ga a nan ga koy nga muraday
ra.

Nda a mana ne caw yan do wala binde jante komi kunfa yan,a ga
ne hijai do wala cabai do.Naye,nga nda baabo mo mana doona
care gumo zama a gonda handu hinza cine nda hayyan no Arbi
dira ga koy caw yano do.

Habu fo ne ya kan Wayyaa na tera wo goy.Cini heni,zari
heni.Arbi sakulla gumo hala a to nankan a donton ga hanzurai
waybora ce kawye.

Sanno kar ga sai kura kulu ra; kwaara kulu ra. Batay do, wayboray sinda faakaaray fo kulu kala dai Wayyaa sanno. Boro fo kulu gonda nga kambe sannizo kan a ga tonton.

Arbi kankam gumo hala a ga hawu nga ma fatta ga windi kwaara ra, ga koy nga calay ra. Zaakan a mana sintin ga koy goyyo do jina, waata kulu a go windo ra. Nda a fatta kala dai jingarai koy yan.

Hassi kan ta Wayyaa gna te nga hina kulu nga ma duga faham ga bay hari kan duwa amma day Wayyaa wangi ga salan boro kulu se.

Hassi na hanzura ce a ne a se:

-To Arbi! ni di day, ay na ay hina te. a binde, ay laasaabo kan ay te ga, ay ga tammahan, fu kalay no. A ga hina ga te mo baabizay no furo a ce banda ra.

-He ay gna, manta kulu wo din yan kulu no. Boro ma ne day iri koy. Irikoy ma no gaham bani, a ma iri mo no suru? Hari kan no kulu ga hane ga fatta zama hari kan fumbu ga doy day no.

Alwaato kan i go ga salan din, Sibti kanga ta Wayyaa bero kan ga a ga dake ka ga furo. A ma hari kan fatta Arbi mayo ra abinde ne a se:

-Arbi, walmo binde ni ga ba ga hiji no se no Wayyaa go ga nga fundo han. A ga hin ga te mo ni gabday no tunu a se zama aran alboray ya...

Arbi mana ta a ma nga sanno kubandi:

-Sibti ma bai fa hari kan ni go ga ci. Waata fo no ay ka hala ay ma hijai sola te.

-A kulu no ga hin ga te zama ay wo ma ni arwosai ma iri kura ra. Ni sa ba dai kala ma mollo ga ay kaino amana dumbu.

-Ma ne Astagfirrullah Sibti? Ba a ga ta amana dumbu yan manta ay wo do no a ga funu.

-A! sohô boro, waani waani aran alboray.

-Allahu akbar, andurgna ra hari kulu boro ga ma, hari kulu no boro ga di. Ni Sibti, ni no ga sanno wo ci! ni kan ga bay far mata kan ay taabi nda Wayyaa banda hala ay ga du ga a

hiiji.Ni kan ga bay taabi nda zalba kan ay te ay hayray ,
bande hala ay ga du i ma yarda hiija ga.

Hassi na i gayi:

-Wa fanda sanni kan sinda nafa.Ay wo wo kan ay di ga ta,iri
ma du fondo fo kan iri sambu.Ay mana ta kan Wayyaa nan
ceeci ga nga bon wi no.Lokотора salan dai no hari kan ga
kana a se.Sohô lokotoray binde nan ga hari fo bai.Da ay ga
du,ay ga konda no kawye,nda baabo ma di hari kan iri ga
te.Abanda mo ma ceeci ga gana kurai wayne wo ra,sanni
sanni buna ma du ga ban.

Arbi ne:

-Ay na laasaabo din te amma nooru no ga si ay se.Ay caw
an nooro,burso kan i ga ne burso no ay go ga battu.Handu
way no ay ga gompanto hâ.Da ay duwa,magar ay ga du
ba ay kambe windi.
-Ay mana waji.Amma sohô,ma nan iri ma koy.May no
ga bai waata kan nooro din ga te.
-To!aran ma hangan ne nda jirbi hinka.Ay ga ay porpora dan
habu ga di hari kan ay ga du ga no aran se.
-Ya din ga,ay wo ga ta jina hala aran ga ka
-A boori

Kosongo kulu kan go ga te,Wayyaa mana ne kodok.A go ga goro
hinne no ga bon sinji,munday ga dooru.

Alwaati ga ka alwaati Naye ma ka ga kay a jarga:

-Mamma!mamma ifo no?

-Manta hari kulu no ay ko.Ay moyay dai no ga dooru.

Ce fo yan kotia ma hen,Wayyaa ma a lallasi.Ce fo yan mo,Mobi
no ga ka ga a sambu.Gnano banda,Mobi hinne ga ta boro kan ga
Naye ga yarda gumo gumo.Mobi banda kala dai Safia kan ga ta
Wayyaa coro bero.

Safia,nga ga ta Wayyaa coro hanna.Zaa i ga zanka no i tunu care banda.Lokkol fellonka no i te kala kolezu.Jiri hinka ga dake care,Wayyaa na barbe ceccei a mana du.Safia wo du ga koy kala lokkol normalu nongo kan metaray ga caw ga fatta.

A sintin ga cawandi lokkol kaina fo ra kawye fo kan se i ga ne Deligungu ga no, barici goyteri fo na a hiji ga kanda galu dunda ra.Hiija dai no mana gay ba kaina fo zama handu ahakku banda no a fai,a mana du mo hayyan.

Kurnio si naana no ba kaina,a ka ga gar mo Safia manta wayhiji kan ga ban ganda no.I kura wayboray kulu no ga a ciinai da meri gwai yan.

Hari kan te mafaari kan se kurnio na a fai ga ci han fo no polisay na kambe dake a ga darga darga haraka ra.Dene cindo bon boro ga ma bumboo kan jinay wani yan ga no a na kamba dake.

A fai yano banda mo a mana ye ga kai ga nga goyyo di ga bori hala a koy ga to nankan i na a gaarai.

A mana du hijai,a mana ye mo kawye kala hinne a na nga fu haya ga goro.Da a tunu,a ma koy Gagna yan,Kamba yan,Kotonugu,nda Lumi.A ga te ce fo yan handu yan ganji.

Nga nda Wayyaa ma manu care gumo gumo dai ga ta waato kan Arbi koy Amirka.Sibti na nga hina kulu te nga ma i moorandi care,amma dai Wayyaa mana ta a se.I sintin ga care gana yano ra no Wayyaa na da taji yan sambu kan i si a bai da.

Jirbai kulu mo,Safia mana bai ga ce tamu ga ka ga di Wayyaa. Hana kan na a fai no din,za hano kan a ka ga Arbi baraka da ka yan.Za hana din hane no a na Arbi monduma laasaabu ga du ga bai kan a mana farhâ nga se.

Kan coro na a dumu ga fatta,i to windo me ga kay ga faakaarai .

-Wayyaa way hijo!

-Manga boro,turi si bosu ce hinka.

-Kulu si ganji dai,jiri taaci kan na aran fai care banda,
danga dai hijay taji no aran te sohô

-To!ay si bai dai.

-Ifo ta ni si bai wo don?Ay si ga di bumbo no ni ma ni ga di

-Dooro kala koyo.

-Dai sohô,ay se no ni ga hari fo tugu
 -Ay si ga gumu ni se.Da lokaco to kulu ni ga faham
 -Wala binde dai iri harakay se no zama ni di mata kan Arbi
 go ga ay gullu da,ay si bai hala ay ga hin ga ye ga ka
 nongo kwayne
 -Ni ma si karhâ Safia,dabari si jan
 -Ya din kai.To iri ma kani baani
 -Iri ma kani nda gomni.

Hana din hane,Safia dirawo banda,Wayyaa te alwaati kuku kan a
 go ga kay nga hinne windo mayo ga ga laasaabu.

"-Mata no ay bai ay ga te ,ifo no ay bai ay ga ne,may se no
 ay bai ay ga salan?Walmo binde ay ga hangan no?Ay
 kan furo a ra!Way ay Wayyaa!Heyi a ma si koy ga te
 alaamay da no go ga sintin!Ifa binde dai ga ay dan
 don?Mata no wo kulu te ga te da?To hari kan sunbu kulu
 no ga doy,a banda i ne la ila sa alfa ka day ra kala dai i
 na korfo haw ga a candi.Dole hari fo dai no ay ga
 te...oho,ya din dai...a bisa me..."

Hassi wo ye kawye.A kani fu ciini fo ga a bisa ga koy
 Tandagoru,zigi fo kan go i se kilo hinza dedandi wayna funai.Zijo
 din ra no gonda zimma beeri fo kan se i ga ne Zirbin Bio.

Zaa a to kwaara,Zirbin bukka mayo ga no a sintin ga a zammu:
 -Zirbin,Zirbin Bio.Bi biya kan na hon wayna dabu.Zirbin
 Bio,wayna funai,wayna kanai,dandi kambe,azawa
 kambe zimma bio.Maleka bio,Tandagoru bonjara kan dusu
 si a di,danji si a di.
 Zirbin goro nga bukka ra ga tu nda ginde gusu guso fo kan ga
 boro hamburandi:
 -Mai no wo din?

-Mai no ga ni ce yan wayne wo te hala manta ay,benakoy
nda faranbaru yan jasara

-Hassi!

-Ay dai no Zirbin Bio,bi biya kan ga hankuna yumayyo yole

-Kubaini,kubaini Hassi,kubaini ni kwaara ga,kubaini
Hassi koda,koda kan si bu mo si a adi

-A ga kanu yaw se da hari kwarai go

-Wo din dai ta hari kan go

I na care fo yano banda,Hassi fulanzam hinne no kaina fo ga a ne
Zirbin se:

-Zirbin Bio,hankuna ya Bale kani ganji;Noore kani

ganji;Wayna ziji bene amma kubai haw ay moyay ga

-Nan ni lakka ma kani Hassi.Ni ka nongu kan dandumo ga
ni tan?Ni ka kurka kan ga ni haway jaajandi do

-Ay ga naanai

Hassi kan deda kulu ra Zirbin se.

Zirbin na laabo waasu waasu ,a na nga jeeri jeeri fo yan te.A ma i
tusu,a ma ye ga i jeeri kwaine.A na wo din te sorro boobo ga no a
sintin ga salan:

-Ay ne bismillay,ay salli wayna funai,ay salli wayna
kanai,ay salli dandi kambe,ay salli azawa kambe,ay salli
ndeebi ga,ndeebi ma salli nga koy ga.Ndeebi yo danawo,ay
na a moyay feeri,ay na a karu ga koy ndeebi fari?Ndeebi
borno beeba kan kambe kulu si hina ga feeri,ay na ay
kambe dan ga a feeri,kala baani kala samay

Zirbin dangai.A te lokaci kaina kan a go dai ga goro siriw siriw ga
no a na nga zalifonto fo sambu ga nooru ize yan ka tarai.A na
jeeri jeeray tusu ga no a na nooru izay sai.

-To!Hassi ay ya si bai boo,laabo no go ga salan.Boro ne ya
kan ga narimai kokoro bankaray go.Dai kubai ra no a go ay
se,wayboro mo no.

-Wayboro?

-Wayboro no ya,wayboro,saatara no.

-E to!manta ay ne ni se kan ay kwaara Wayyaa bine cine no
ay ga wala?

Zirbin na nooru izay ku ga ye ga sai .A na wo din te danga sorro

taaci cine ga no a ne:

-Hassi,kubai yo mongu ga feeri.Ay mongu ga di bora
monduma.Ay mongu mo ga di manta kan no dirawo ga
te da sokko fa ay ma bai waata kan no.Amma ay go ga
di kwara baako kan go ga bandabare ni se,wo din binde
dai,fu kalay dai no.Magar ni si ga salai dan i se no.

-Ni go ga ye ga ay dan kubai ra ga tonton.Fu kalay wo
kala dai hala i si kungu no amma ay go ay hina kulu ga
zama sohô mecino bon,i hincin bio go;hincin cangara
go;tafe kwara go;i wana batta mo,ba hala ay ga ka nongo,ay
dai na wardu mun a ra.Dai sohô,ma ay no fondo kan iri ga
sambu ga du ka haro wo bonza.

-Fondo kulu no si kala follay foori hinne no ni ga te,iri ma
ganjay ceeci ga ma zama ay ga daahirandi kan i kambe go
waine wo ra.Ya din ga kala ni ma ceeci hincin bi nda i
cirai;goja karo ce tamo;gasu karay gora nda follaizay
noorusa

-To!ay ma.Ay ga ye fu ga sola.

Hassi mana ba ye ga ka fu yan kan Alfari,Wayyaa baabo,nga mo
koy ga di Alfa Kubai taaru.

A salam alfaga ga.l na cara fo yan banda,Alfari na nga zure yano
mafaaro ci a se.

Alfaga na raka hinka jingar ga a goro ga ce koli ga sintin ga tasba.
Alwaati kuku banda a ne Alfari se:

-Ma bai fa haraka ga tin gumo.Mata kan tasba laasaabo
naay no din,kala da ni tunu ga kai ni ce ga,kay yan hamo

-Si ci me alfa!

-Heyi!haro ga ba sola,sola mo manta i kaina

-A bori!hari kan no kulu,ay ne irikoy,ay ne ni.

-Ma sha allahu.Hala iri koy ba kulu saabi ga te dai no.Amma

ma bai fa,fonda kan iri ga sambu jinni fondo no.Wo din bine
kala nda ni du feeji garu kwarai,tasba kwarai;fatala kwarai
kamba kar way.Turaray wo ba da ay na i ci ni se,ni si i
bai,i ga to ngay boro iyye nda dugu fo yan.Ya dinga,i nooro
no ni ga no.Hala nda kalama dena kulu dai,zaakan ni
no ay na i gayi ni se zambar way.

-A bori,ay saabu.Amma dai ni ma ay suru kaina.Suba si yara
no.Ay ga ay haini hawgara yan dan habu.Da irikoy
yarda,yara banda ay ga kande nooro.

-Wo din sinda taali,iri koy ma iri tora baani nda
alaafi.Salama aleykum?ma fu kulu fo.

Sohô ya din ga,Wayyaa na bora kulu dan saaji.A haraka na jamaa
kulu birji.Hassi koy zimma do;Alfari koy alfaga do;Sibti mo go
furo ga fatta yan ga.

Wayyaa go ga kani ga hangasu ga fuwo bena guna.A go ga
miile.A go ga laasaabu hari kan kande nga ga wo ne wo.
Haro kulu man sinti kala handu gu banda kan Arbi dira.

Mehaw jingaroo go ga candi ga ka,Wayyaa koy habu ga nga dai
dai yan te.No din no a kubai nda Kongu,fatawcize beeri fo kan
nga nda Arbi ga ta care gumo.No din habo ra,faakaarai furo i
gama ra,Kongu no sinti ga salan:

-Wayyaa wai kaso,mo ga di aran?

-Hey dai Kongu,ni no darai.Za dai Naye baaba dira,ba
dai ni ma cini ga kabai ga iri fo kan mo ni si funu iri
kura ra.Walmo bora kan do ni go ga koy no si ta?

-Habada walla,ay si ga koy boro kulu do.Abanda Mai no ga

lin ga ay ganji ay ma koy aran kwaara.Harakay dai no ga ba ay se.

-Ya din no ni ne.To mata gaham?Mata windo?Mata habo?

-Baani samai dai no walla.

-Mata ni wande yan,Gambi,Hajo nda Salmu,ngai mo da nday gai nda care.

-I walla ga saabu.Daata dai ni go ga ma Arbi laabaari?

-A ga iri koy sabu.Hando kan bisa wo da no a na nooru samba iri se,ay nda baabo.A samba bumbo ay baaba se goro hay kala dai haraka no kala suuru zama a ne banando kan ngay hima ga du,manta waata kulu no i go ga no ngay se.

-Wo din ya a zamano ra no iri go.Nongo kulu a follonka no kala dai irikoy ma boriyandi.Dai baani mo kan sohô zari dungaro wo ra ni ka habu?

-Samai dai no,jingar se dai no ay ka ga du hankan ay dai.

-Ya din no ya!a ga bori.

Kongu na kamba dan ziba ga nooru bondol fo ka tarai,zambar hinka hinka kobto konu.Magar bondolo ga to miliyo fo dedandi ga.A na tawizo ka bondolo ga,a na biyye way kabu,zambar waranka no ya ga salle Wayyaa se:

-To wargida,hari fo ya sino amma dai ma ta waine ga dai ay izo se jingar bankaray

-Hey Kongu,waine wo kulu!

-Haba waine ne wo manti hari kulu no,kan hawi bunboo no go ga ay di

-Fondo goy.Iri koy dai ma yeti ni se nongo,a ma iri nan care se.

I go suba no jingaroo mo,Kongu ka Wayyaa kwaara.A ye ga a no zambar gu ga ne a mate jingar hawru.

Wo kulu mo kan ga Kongu go ne harai,a kwaara,wanday ba i ra a

fo mana du jingar bankaray.Izay mo ya din kan na a ka i kaina
hinka kan a no zambar fo fo ga ne i ma koy dai kwaayi.

Kan wanday na a hâ nooru kulu a man ne i se kala:

-Wa koy funu ay bon.Aran wo sinda hari kulu kala i ma
kande,i ma kande.Aran si hini ga hari kulu hanse aran bon
se.

Wande beero tu a se:

-Hey Jamma baaba,ifo no iri se,mai no iri se?Wo mana to ba
iri ma ni han da,hari no kan go ni bon dole za dai kan ni
gorai ra no iri go.

-Boro kan ga ba kulu ma fatta ay maira ra.

-Jamma baaba boro ma ne astagfirullah.A banda mo,ma hini
ni bino ga ne sanno wo se.Sohô,ma faida iri wo cina ga te ni
izay cine.

-Aran mo aran ize yan no.Boro kulu ma te nga izo
se.Aran ma faida ay mo da kosongu bi.Aran go ga di
habo si ga te aran ma ye ga ka ga boro zaa ga kai.

Ga no Hajo kanti wande hinkanta na me ka ga ne:

-Jamma baaba...

Abinde,Kongu mana ba nan a ma nga sanno kubandi kan a
tunu ga kay da futai lalo:

-Ma ni me dabu ay ga da ni si ba ma di bone sohô da.Wa di
zambar hinka ne ga te foy jinay.

Salmu kan ga ta wande kaina ne:

-Ya dindai no andurgna.Iri dai ga ta ni donda falai.Habo si
ga te bon dai no ni go ga nooro zaban sajo ra amma
dai,hala iri wo ne yacine dai ma ka ga di lala yan kogo.

Fillanto ya bine a mana kai ga hari kulu.A na nga looro sanbu
hinne no ga fatta.

Jingaro hane,za boray funu bon giso do,Kongu na nga loora candi
kala Wayyaa yan windo mayo ga ga i kai yesi.A ye ga zambar gu
ka ga no a se jingar goro.

Lokaci kaina fo ra,zambar way taaci no ya kan Kongu wi
Wayyaa se.

Habu kulu ra,ba Kongu mana Wayyaa zuure,a ga ka ce hinka hala
a to nankan gorgasinay sintin ga ciinai ciinai,ga ngay bon hâ hala

hari fo si ganda.

Da Mobi na Wayyaa mirgaw nda sanno,kulu a si ne a se kala nga kurnie no go ga a donton nga do,wala boray si bai no kan a coro no.A ga tonton kan waata kulu no Arbi ga sisiri kar a se,wo din hinne ga ta mafaaro kan se a ga koy a ga ye.

Kaina kaina dai Kongu di kala Wayyaa kan a kumsa ra.

Ya din no te hanfo,Safia nda Wayyaa go ga funu cabai fo do kala i ka ga kubai nda Kongu.A na i sambu nga loora ra kala Safia kwaara nankan i goro ga faakaarai.I faakaarai faakaarai binde Kongu tunu a ne nga go ga koy.Wayyaa na a ce ka tarai.Kan i to windo me,i kay ga salan salan.Wayyaa no sintin ga salan ga ne:

- Kongu,ni di ay cora kan sanni ay te ni se
- Ay diya ya.Tubaari kalla,a gonda mo lakkal
- Lakkai se ya harai.Irikoy ma te aran ma faham da care
- Habada walla
- Jam Kongu,taali fo no ay cora ga?
- Taali kulu no si a ga.Ay dondola dai no,manta curoo kulu no a ga jindaw
- Ni ya hamburkomo dai no
- Manta kulu hamburkumai no,gaw mo da ga hin ga suba hamo kan a ga ba kala a ma mongu a se wi yan
- Ay mana di ham kan ga mongu ni se
- Hey!ham cindi ba hangawo na a di da,naajo no sa hari fo te a se
- Da hangawo na a di kai a bana a ga
- Da gumbi wani ra no a go a si di me
- Ifo binde no ga konda boro?
- Hari kan bine ga ba no
- To!ay ya sinda hina fo
- Hina wo se ya harai
- Ay si ga faham
- Haba Wayyaa,ma si ni bon te danga dai zanka
- Manta ya din no,hari kan boro mana faham da wo...
- Sohô ma fayda sanno,ma koi ga laasaabu magar ne ga koy jirbi hinka iri ga di care.

Wayyaa ye ga ka windo ra nankan a na sanno me nda a me dede

Safia se.

-He ay cora!ni mo kai hima ga faham kan ni ga ta hamo kan
go gumbi wano ra

-Ifo no ni mo ga ne wo Safia?

-Boro kulu ga no a si ga nga hangawo dedandi kala ni

-Kala a sinda baani no ya.Naye baaba cora?Ba manta wo din
mo,ay wande wani!

-Kai,boray nan,ifo ni wande wani,ni ga ba dai no ma ni bon
mulsandi

-Mai guna a ma bori ba kan da ni ga bai boro kanta
ay.Ay mana furku ga to no din.Ay si hin dai no ga Naye
baaba zamba.Jam,ay si ay burcintara neera

-Goro ganda Wayyaa.Ye ga kay ga ni bon te boro.Arbi go
ganji magar a ga te jiiri taaci wala binde i gu,mana
kankamo kan go ni ga.Hari kan ni ba no ni ga te,ni si
aran kwaara,ni si ni hanzuray yan do

-Habada.Naye baaba no na ay hijji wondiyo,a gorai ra
no ay go,ay si hin dai no ga wo din te

-To!ni dai no ga bai ni bon se.Ma koy ga laasaabu,gomni ma
si ni yana.

Jirbi fo yan te kan sanno din go ga Wayyaa butgu.A go dai lokaci
kulu ga laasaabu,hala nga ma furo wala nga ma si.Bar bare ne,bar
bare ne harai kala dai a koy kan kumsa ra.

A kan kumsa ra yano ga ta han fo no i donton ga ne a se Hassi go
ga jante.Hana din hane mo ka ga gar Wayyaa sinda nooru kan ga
hin ga konda kawye,nga ga te mafaari kan a koy ga di

Kongu.Zarmay no ga ne gaara samban da amina.Hari no kan ga
himan da Kongu se kummari.

Kongu na nga loora sambu ga konda Wayyaa kala Deligoru ga
kande waybora gallu ga safar.Safaray kulu Kongu no na i dai.Kan
waybora te baani,i ye ga sambu ga ye da kawye.Waata din dai no
ban to kolo mata kan zarmay ga ci.

Haddo kan Wayyaa kossu hinne ga ta a ne Kongu se a ma zabu
inga kwaara ka yano ra,abanda a ma si ta boro fo kulu ma bai

waana waana Safia.

Jirbi ga koy,jirbi ga ka kala jiiri hinka dedandi.Ba kan mo boray go ga sikka i ga,boro kulu no si ganda kar ga ne ya no wala ya cine no.Kongu gonda nga windi fo kwaara kambo ga,no din no i ga care kubai.

Waata kulu da Wayyaa ga fatta,da a mana ne caw yan no nga go ga koy dai a ga ne hijai do,cabai do walmo janta komi kunfa yan.Waata kan i na care kubay ,hala ba i ga care goro baani kala da i kossu hana kan hane i ga ye ga di care,zaaro nda lokaco.

Wo ga no i go kala binde hana fo jante jante alhaali fo ka ga du Kongu.Alwaati kulu kan nga nda Wayyaa na care kubay kala a ma wirei alaama fo cabe.Lokaci fo yan a ga yeeri,waata fo yan mo a ma ne nga gunda no ga dooru,nga loday no ga bu,nga biryay no ga fara.Da a mana ne ham fo wala malku fo no nga nwa bifo kan ga nga go ga sikka dai a ga ne waina no nga ga,hemarizo no wala nga si ga fulanzam no ba kaina.

Handu hinka banda,haro go dai ga tonton.Kongu gahamo sintin ga tan.waata kulu mo a si jan han kan a ga ne Wayyaa se:

-Ay ya sohô ay si ga faham lokotoray se,danga dai boro kan yan mana caw yan kulu te.Boro ma ne jabeetu no go ay ga,boro ma ne tansio.

Hankuna a go kiliniki waine ra,suba a go wo handi ra.Hankuna a ma ne ya,suba a ma ne ya cine.Kongu di bar bar yan kala jiiri fo laasaabai,dooro binde to da labtaani nankan i na a gayi.

Waata kan i na a gayi.wanda beero na lokotora hâ doori kan dumi no du nga kurnie.

-To,wargida,sohô me cino bon,ay sa hin

ga ne ni se hari kulu,kala da iri na lawre ga di jina.Hari mo
no kan sohô sohô a si hin ga ban.Gunda karo nda yeero kan
a go ga te dai iri ga safar jina.

Da Wayyaa tunu nga ma koy ga di Kongu se kulu,a si koy nga
hinne.Waata kulu kala da gana nga nda wanday fofa ma koy.
Kongu te handu hinka dedandi labtaani ga a te ga si.
A te ga si yano banda mo,Wayyaa mana nga fatta fatta yano nan
zama a laasaabo ga da nga ye ga goro boray sikka ga
tonton.Amma wo din mana ganji boray kan doona ngay ciinay
ciina ma a tuuma ga ne boro waine bu,boro taji furo.

Kongu buwo banda,a to ba handu iddu cine,hijai fo do Wayyaa
na lokotoro wayboro fo kubai.I ga ne a se Laamisi.I na care bai no
foyanday kan saataray ga te fondo ra.

-Wayyaa mata gaham?Iri darai care se fa,ay wo miila ni
naaru no.

-Ay gono walla

-Amma ni darai ya.Za hana din hane kan ay di ni labtaani
kan ni go ga ne ay se alboora din,Kongu,nga no ni ka ga
di.Aran boray no wala

-Oho!

-Fondo a se tilas

-Tilas walla.Dai nan ay ma ni ha aran kan ga ta lokotoray,ay
ga ma Kongu din i go ga ciinai ga ne doori futo fo no na a
wi

-Ife Wayyaa,ay si bai walla.Abanda mo,iri sinda fondo kulu
kan ga mimanda fo te.

-Kai kai,ni mo Laamisi,nda ni gama no

-To,haro kai ga ba guna yan.Amma he,ay si bai dai bisa a
kulu.Ifo se binde no ni ga ay ha za kan aran boray

no,ni hima ga bai me.
-Ni ya sohô faida dai sanno.

Wayyaa furo torai torai ra. Waata kulu kambe ga bine ga no a go,a si ga naanai nga bon ga ba kaina fo zama a ga bai kan dooro kan i go ga sikka nga no na Kongu wi ga digsa no. Mai no ga bai ya din ga hala nga mo si hane ga jante ya din cine. A dira ga sikka,ga sikka kala dai a to nankan a naaru ga koy laabu waani fo ra. Laabo din ra no a koy lokotoro kwaara fo ra ga nga bon aune,nga ma du ga bai hala dooro din si nga kuro ra.

Zaa no din,a niyya nga ma si ye ga ka fu yan,nga ma furo ganji ga dude ga no a fongu nga izo,da nga sino mata no a ga ciya nda kan baabo mo sino. A binde ye ga ka.

A gono ya din kala hana fo binde,sonfila goyteeri fo kanda a se talgaramu kan kurnio samba a se ga a ka baaru kan nga cawo ban. Hana filaana,da irikoy ba nga ga ye ga ka fu. A ci a se mo lokaco kan ngay benahio ga to kwaara a ma du ga nga batu benehiyay zumbu yano do.

Wayyaa binde te danga wayboro kan furo kangai. A te koro kan dana,koy do si,ye do si.

Sohô,nga wo do,hari follon no cindi nga se. A si bai mo hari kan no:

-Mata no ay ga te? Ay ga goro no a ma ka ga ay garu? Da a ka mata no ga te?...To!fatta yan do kulu si kala dai...oho,wo din bisa me...Walmo... to,irikoy ni beeri...

Hano kan hane Arbi ga ka,ba hala a ga tunu no din Amirka,kala kan a na sisiri kar Fonda se a ma du ga ci nga wande se leera kan ngay ga to kwaara.

Kan i benahio ka ga zumbu,Arbi fatta nda farhâ?Hana din

hane, boro boobo no go benahiyay zumbuyano do. Boro fo yan ka ga ngay boray kubai, boro fo yan mo ga ba ga naaru no. Arbi ka ga to jaama do. Guna ga koy, guna ga ye, a mana di Wayyaa. A zaa ga koy kala tarai, a mana dia, a ye ga ka ga kai ga nga jinay batu.

Kaina kaina kulu a ma zogu zogu ga di hala nga ga di Wayyaa, amma kala a du nga jinay, a mana di boro kulu kan a ga bai.

A na jinay dake torko fo bon ga i tutai kala loora fonda ga. Da taksi kay a jine, ba loora funuka na a ha nankan a ga koy, a si sallan kala boro wo din ma bisa a ga. Arbi go ga kay ya din, kala laasaabu kan ra a furu;

"-Ifo se no Wayyaa mana ka ga ay kubai? A sinda baani no? Ay izo Naye no sinda baani walla boro fo no? Nan dai ay ma hangan kaina a ga ka. Magar taksi no a mana waasi ga du. Walmo maafa kan a go ga hina ay se no na a gayi"

A go wo din ga no, loore fo ka ga kai a jine. Fonda kan ga ta a gorgasino kan nga nda go ga haya windi fo no ka. A fatta loora ra, a salam Arbi ga:

-Assalamu alaikum Arbi

-Wa alaikum salamu

-Kubaini Arbi, baraka da kayan. Baraka kan moyay di care

-Baraka si ni ibar se

Fonda na loora banda feeri. Nga nda Arbi na jinay sambu ga dan. I furo loora ra i go ga koy, i go ga faakaarai

-Fonda, ifo no kan Wayyaa mana ka?

-Manta taali kulu no, muradu kaina fo dai no na a gayi

-Dai, muradu fo cine no kan ga nan a si hin ga ba ka ga ay kubai

-Ay wo si bai walla. Kan ay go ga koy ga loora sambu iri goyyo do, a dira ga a nan a go ga sola bumbo no amma kan ay ye ga ka, a ne ay se ay ma sobai ay hinne, nga si du ga koy

-Hey Fonda! Hari fo kay si jan, kala dai ni go ga tugu ay se no

-Habada walla!

I ka ga to kwaara, i na jinay zumandi ga dan windo ra ga no Wayyaa fatta nga fuwo ra

-Kubaini Naye baaba! Baraka! Baraka da kayan

-Baraka si ni ibar se
A na i ga ga jinay dan fuwo ra.Arbi furo fuwo ra.A na fuwo guna
ga koy guna ga ye,batama barmai a se .A na kambe dan ga nga izo
sambu,a go ga a gaanandi
-Naye,Nayio boda ay ko hanna,tubaarikalla,ni beeri fa.Mata
no sohô ya ni baaba ka
Naye go dai ga a guna,yaw guna yan.Arbi tan ga goro karga fo
ra.Wayyaa kanda a se hari a han.
A summu kaina fo a ne Wayyaa se
-Baani mo kan ni mana ka ga ay kubai?
-Samai dai no,ay gahamo kaani no ay si ga ma
-Kan ga nan ni si hin ga furo loora ra ga koy Fonda
banda
-Wo din wo bisa,ma alhaana ay se.Manta dai ni ka bani?
-Alhamdulillah.Ay na aran mo gar baani?
-Taali kulu si wallahi.
-Dai Wayyaa ,jinay wo kulu kan ay gar fuwo ra kan mo ay
mana dir ga i nan,managa no ni funu ga duway?
-Iri wayboray adase adasay kan iri ga te ga dai no ay du ga
i dai
-Marje adase ra no ni furo kan ga ni no jinay kulu?
-Baani ni mo Naye baaba,jiiri taaci manta jirbi taaci no!
-Wo din kulu dai,ay ka ga salon yan kasimir yan nda ifo
binde no i ga ne ,jinay yan kan manta nooru kaina wane yan
no...
-Baani,nan ba hala ni ma fulanzam jina.Sohô da kan ni ka!
Arbi ye ga dangai ga goro wo din bon.

Ciino bi gumo.Kura kulu jirbi.Arbi di ga goro fu ganda ra nga
jingar taro bon ga tasba kala jirbi na a sambu hala a go ga

korro.Naye mo jirbi.Wayyaa hinne mo no ga hai.A tunu ga furo
jinharaizo ra.A na kaddasi nda kalam (bikki) sambu.A to daaro
bon nankan a goro ga wasika kuku fo hantumu.
A hantumu ga ne:

"-Naye baaba

Zarmay no ga ne kodoro si gana.Cimi.Hari kan iri koy
waadu boro se ga te dai no zama ci ga tuno si
gana.Amma,ay ga daahirandi mo kan hari kan to boro,boro
ma hen da nga bon.
Hankuna,wo kan to ay,ay si ganda kar ga ne iri koy waado
no.Habada.Ay dai no na ay bon tora.Abinde dai,mata *kan*
zarmay ga ci ,hari kan boro dai,a damsai no i ga dan boro
se.To,ay wo du hari kan bisa damsayyo.Za kan hari kan te si
ba da dede,a go ay bon no dole ay ma ci ni se.
Ay ga bai boo kan ni sikka ay ga gumo sokofa binde zaa ni
ka,ay sa hin ga nan ba iri ma te mo taaci.Ya din dai no.Ni go
ganji yano ra,ay mana hini ga ay bon batu.Ay na ni
zamba,ay na ay bon zamba,zamba mo kan go ga koi to nda
ay halaci ga.Ay si du ga ci ni se mata kan no a te da sokofa
ay ma ci ni se nda boro kan no.Amma ay ga ci ni se kan
fondo wo din ra no doori fo furo ay gahamo ra,doori mo
no kan ga digsa kan mo i ne a sinda safari kulu.Ay ga
tammaha kan ni faham da wo kan se ay na ay bon hibbandi
ni..."

Wayyaa munday go dai ga dooru hala i sintin ga kaddaso tanka fo
yan tayyandi.A na kalama jisi.Kaina kaina kulu a ma bon zingi,a
ma cuusu waana waana nda a na mo deke izo ga.Alwaati dungurio
banda a na nga hatumo to nda jina:

"Ay ga bai kan ni ga ba ay gumo gumo,ya din no ay mo?Ay
ga miila mo kan ni mana bai ga ay amana dumbu,ay mo da
darai yan no te ay se,darai yan mo kan to da ay gusu kan
sinda fatta yan ra.
Ay laasaabu ganda,ay laasaabu bene,ay di kan ay si hagu
nda ni.Ay si hin ga goro ga duumi nda tinnai wo din ay
bon.Ay mana di hari kulu kan ay ga hin ga naffa

koine.Zarmay si ne kala ba da i na zaraw windi fari
ra,da a te jeeni da moyay si kasu.Wo din se binde,ay wo
sofa i ma zaraw dogu a ma si tajo sara.
Ay ga hâ ni ga ma sanno wo gayi ni hinne se,boro fo kulu
ma si mara,ba a ga ci iri kwaara boray no.Abanda,bakan ay
mana a do jisi,irikoy se kala ni ma ay yaafa,ma ay
yaafa.Zaamani dooro kan se annasara cine ga i ga ne sida no
nda go ga te jilam jilam ay alomaro ga.
Haza was salam
Wayyaa."

Wayyaa na wasika taabu ga dan amboloku fo ra,a na a gisi daaroo
mayo ga.

A ka izo do,a gungum,a na a summu garba calla ga.A ne.ganda
ganda:

- "Ay ko hanna,ma ay yaafa,ma yaafa ay se.Irikoy ma ni
batu, ma si ni bon te ay cine,ya din mo,a ma ni baaba batu,a
ma si furo ay fonda ra."

A fatta ga to fu ganda ra,a kay kurnio bon,a na a guna.A na nga
bon zinji,a mommoso ga fatta.

Arbi gongorom kala tara sintin ga hanan no a mo hay.A arwala,a
jingar.A mana bai kan Wayyaa si fuwo ra kala waato kan Naye
tunu jirbi.A goro daaro bon ga hen:

- "Mamma!mamma"

Arbi na Wayyaa ce a ma na ma a ma tu ga no a tunu ga furo
jinharai.Naye hinne no gono.A na a sambu ga ka tarai;a lakkalo
ma na koy Wayyaa dima ga harai.

-Dangai Nayio,ni gna ga ka sohô da magar kosando ra no a
go

Mobi fatta nga fuwo ra,a na Naye sambu:

-Ka ay izo!ka ay ma ni moyay gnum hala ni gna ga ka

Arbi ye jin haraizo ra nga ma du ga nga bankaray barmai no din no a lakkalo koy ga ka ambolokko ga. A na a sambu. A di kan nga maayo no a ga, a bai mo kan Wayyaa hantumo no. Zicoo dumbu. Bina go ga dak dak. A ka fu ganda ra, a na ambolokko feeri ga tira kan go ara candi.

A ga wasika caw, gahamo ga gasi; gahamo ga sungai. A na wasika caw ga ban, a fatta fuwo ra da cahakomai:

-Mobi! Mobi, ni mana di Wayyaa? Ni mana bai nankan a koy? Waata fo no a fatta? Mana Fonda?...

Fonda fatta:

-Bani mo Arbi?

-Wayyaa!... Wayyaa!...

-Ifo Wayyaa? Ifo no ya don?

-Wayyaa!... Wayyaa!...

-Ni lakkalo kanandi ga ci hari kan no.

Loore cirai fo kay windo me. Soje yan no loora din ra. Sojay din mo, ngay no ga ta wo kan yan ga haggoy da hasaraway kan ga hini ga jamaa alandaba danga gobare yan nda hari kan ga hima. Sojay din se no i ga ne annasara cina ga "saper pompiye".

I boro hinza fo fatta loora ra ga ka ga furo windo ra. I kulu saba saba ga beri care banda. I hinka kan yan kai banda kaina kulu bankaray no ga tai.

I hinzanta ne:

-Ay no ga ta latna Hamni, saper pompiye. Wayboro fo kan se i ga ne Wayyaa Alfari, ne no ga ta a kwaara?

Arbi jijiri ga tu

-Oho! oho! ay wande no. Ifo no? Ifo no dai?

-To albora, kala ma hin suru ya; kala ma tondi dake ni bina bon...

-Ifọ!!

-Kala suru,Hari kan ka wo kala dai suru

Arbi gahamo go ga gasi.Caway go ga jijiri yag yag.A zinni ga ne
nga ga koy kan,Fonda garu ga a di ga gorandi tita fo bon.I kulu
saba ga salli care banda.Mobi kossu ga kan i jine nda barai.Naye
go ga torai torai,a si bai nankan nga ga gana...